
 ISMERTETÉS A PÓTVIZSGA

9. OSZTÁLYOS RÉSZTVEVŐI SZÁMÁRA

Szántó Gábor

1. A MAGYAR NYELVI TANANYAG

1.1. FOGALMAK

Kommunikáció, kommunikációs tényező (adó, vevő, kód, csatorna, üzenet, kapcsolat, kontextus, a világról való tudás). Kommunikációs cél és funkció (tájékoztató, felhívó, kifejező, metanyelvi, esztétikai szerep, kapcsolatfelvétel, -fenntartás, -zárás), nem nyelvi jel (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, emblémák), tömegkommunikáció. Tájékoztató műfaj (hír, közlemény, tudósítás, riport, interjú). Véleményközlő műfaj (kommentár, glossza, jegyzet, olvasói levél, ismertetés, ajánlás).

Hang, fonéma, hangtörvény, szóelem (morféma): szótő, képző, jel, rag. Szófaj: alapszófaj, viszonyszó, mondatszó. Szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagma. Mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző. Mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajta; egyszerű mondat, összetett mondat.

A szöveg; a kohézió, a kontextus, az előismeret, a bennfoglalás, az előfeltevés. A deixis.

1.2. TÉMÁK

A fenti fogalomtár a témákhoz tartozó fogalmi ismereteket tartalmazza, ezért itt nem fejtem ki.

A **kommunikáció, tömegkommunikáció** témájához tartozó ismeretek: A kommunikációs helyzetek elemzése, a kommunikáció tényezőinek és funkcióinak felismerése, szerepük elemzése. A különböző kommunikációs helyzetben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, a megfelelő válasz megfogalmazása.

A testbeszéd elemeinek ismerete, alkalmazása eltérő kommunikációs helyzetekben.

A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, a tömegkommunikáció műfajai és jellegzetességük. A főbb tömegkommunikációs műfajok(lásd fenti fogalomtár) felismerése és alkotása.

A **nyelvi szintek, a nyelv grammatikai jellemzőinek** témájához tartozó ismeretek: A magyar nyelv hangzóállománya, a magán- és mássalhangzók rendszere (sajátosságai, felosztási elvei). A hangok kapcsolódásának törvényszerűségei (a magán- és mássalhangzótörvények), felismerésük, a helyesírással való kapcsolatuk (hibás szavak javítása, a javítás indoklása).

A morféma és kapcsolódási szabályai, a toldalékok jellemzői. A szavak elemzése (a tő- és toldalék morféma leválasztása).

A szavak szófaji rendszerbe sorolásának elvei, a szófaji kategóriák. Az egyes szavak szófajokba sorolása.

A szószerkezet fogalma, típusai. A szószerkezetek felismerése egyszerű mondatokban.

A mondatrészek fajtái, felismerésük mondatokban, jellegzetes kérdőszavai.

A mondat fogalma, a mondatok típusai, az egyszerű mondatok elemzése, szerkezeti ábra (ágrajz) készítése.

Az összetett mondat felismerése, a tagmondatok elhatárolása, az utaló- és kötőszavak felismerése, az összetett mondatok elemzése.

A **szöveg** fogalma, a szöveg és kommunikáció kapcsolata. A szövegkohézió elemeinek felismerése, a deixis és a deiktikus jelentés fogalma.

1.3. A VIZSGA MENETE

- Írásbeli vizsgarész: Egy tesztlap kitöltése a fogalmak felismerésére és meghatározására vonatkozóan; gyakorlati feladatlap egy-egy téma és a hozzátartozó fogalmak alkalmazására – pl. szó- és mondatelemzés - vonatkozóan.

- Szóbeli vizsgarész: A témákra és a fogalmakra vonatkozó elméleti ismeretek szabad előadása; az írásbeli vizsgarész problémáinak elemzése.

2. A MAGYAR IRODALMI TANANYAG

2.1. FOGALMAK

Az antikvitás, mítosz, mitológia, eposz, eposzi kellékek, dal, elégia, epigramma, himnusz, hexameter, időmértékes verselés.

Színház, esztétikai minőség, tragikum, komikum, tragédia, komédia, dialógus, akció, dikció, tragikus hős, alapszituáció, konfliktus, drámai szerkezet, kar, katarzis.

Biblia, Ószövetség, Újszövetség, kánon, kanonizáció, teremtéstörténet, pusztulástörténet (a vízözön története), zoltár, evangélium, példabeszéd.

A középkori himnusz, elégia, legenda, trubadúr, lovagi költészet, vágánslíra, balladaforma, refrén, rím, tercina, testamentum.

Reneszánsz, humanizmus, humanista, novella, szonett, versciklus.

A nyelvemlék, szövegemlék, kódex, prédikáció, legenda.

Elégia, epigramma, búcsúvers, refrén, disztichon, irónia, gúny, újplatonizmus.

2.2. TÉMÁK

A 2,1 pontban leírt fogalomtár a témákhoz tartozó fogalmi ismereteket tartalmazza, ezért itt nem fejtem ki.

A **Világirodalom – görög mitológia, antik görög epika és a líra** témakörében a homéroszi eposzok részleteinek ismerete – a párharcok és a vendéglátás formái; Odüsszeusz és Nauszikaá története (a szöveggyűjtemény részletei); a görög istenek világa.

Az emberi alapérzések és társadalmi gondolatok a görög lírában – Anakreón, Szapphó és Szólón költeményei (öregség, szerelem, életöröm, demokrácia védelme)

Az **antik színház és drámatörténet** - Az Antigoné - uralkodási elvek és a gyakorlat; a görög, a korlátok átlépése, az elbizakodottság bírálata; a mértéktartás tisztelete.

Az **antik római irodalom** témájából – az költészet és a polgárháború ellentéte, költői magatartásforma a háborús viszonyok közt. Az ekloga sajátosságainak felismerése.

A Biblia témájából a teremtéstörténetek sajátosságai és különbségük; a pusztulástörténetek jellemzői; a zoltárok jellemzői és modern változataik felismerése; a példázatok szerepe és erkölcsi tartalmuk (A tékozló fiú története).

A **középkori magyar irodalom** témaköréből – A Halotti Beszéd és Könyörgés, az Ómagyar Mária-siralom jellegzetességei, stílus eszközeik, a művek témája. A Margit-legenda jellegzetességei – Margit alakjának különlegessége; a stilisztikai eszközök szerepe.

Az **európai reneszánsz irodalmának** témaköréből a petrarcai szerelemkép jellemzői, az egyén és természet viszonya; a novella műfajának jellemzői, a szerelem és az ész, a helyzetfelismerés értéke az emberi életben.

Janus Pannonius művészetének témáiból - A költői öntudat, az alkotói magány, a búcsúzás élménye; a békevágy, a betegség témái Janus Pannonius művészetében.

2.3. A VIZSGA MENETE

- Írásbeli vizsgarész: Egy tesztlap kitöltése a fogalmak felismerésére és meghatározására vonatkozóan; egy fogalmazás készítése a fenti témák kapcsán.

- Szóbeli vizsgarész: A témákra és a fogalmakra vonatkozó elméleti ismeretek szabad előadása; az írásbeli vizsgarész problémáinak elemzése.